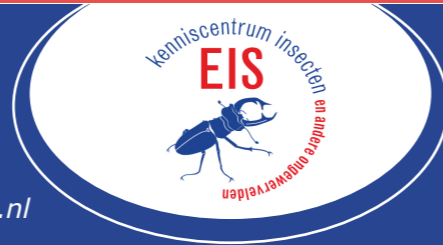

Geen zwarte weduwen in en rondom het huis

Jinze Noordijk, EIS Kenniscentrum Insecten & Johan Bink, Waarneming.nl

Bij een vondst van een grote zwarte kogelspin in of rondom het huis, wordt er nogal eens navraag gedaan of het een 'zwarte weduwe' betreft. Vrijwel altijd kan de melder gerust gesteld worden, omdat het gaat om een van de *steatoda*'s. Dit zijn sterk in opmars zijnde exotische spinnen, waarvan met name de grote *steatoda* erg algemeen is geworden.

Zwarte weduwen

'Weduwen' (*Latrodectus*-soorten) komen in soorten en maten, maar ze zijn als groep te herkennen aan rode vlekken op de onderzijde van het achterlichaam. Met name de zwarte weduwen uit de Verenigde Staten (*L. hesperus* en *L. mactans*) en de Australische roodrugspin (*L. hasselti*) zijn berucht vanwege hun pijnlijke beet, die soms een medische behandeling vereist. Overigens geldt altijd dat een beet door een spin een zeer zeldzaam incident is. Heel soms worden weduwen geïmporteerd naar Nederland. Ze worden wel gevonden tussen goederen, apparaten of voertuigen die een tijd opgeslagen hebben gestaan in een land waar de spinnen voorkomen. Geïmporteerde goederen worden gecontroleerd en incidentele weduwen vallen meestal op door hun grootte. Daarom zijn er in Nederland geen plekken (bekend) waar de spinnen ongemerkt naar toe zijn verplaatst, laat staan waar ze zich voortplanten. Bij een onverwachte vondst van een grote, donkere kogelspin in of rondom het huis, is de kans daarom ook verwaarloosbaar dat het een weduwe betreft.

Steatoda's

Het gaat dan vaak om kogelspinnen uit het genus *Steatoda*. Deze hebben de gangbare Nederlandse naam *steatoda*'s, maar ze worden in andere Europese landen en bij één Nederlandse soort ook wel als 'valse weduwen' aangeduid. Het betreft donker gekleurde soorten met geelwitte, oranje of rode tekening. De naam 'valse weduwen' is wel toepasselijk, want uiterlijk lijken veel kogelspinnen op elkaar en zijn vooral zwarte dieren niet altijd gemakkelijk te onderscheiden van 'echte' weduwen.

Van het genus *Steatoda* kennen we drie voor Nederland inheemse soorten die alle klein zijn: de gevlekte *steatoda* (*S. albomaculata*), de koffieboonspin (*S. bipunctata*) en schorssteatoda (*S. castanea*). Daarnaast zijn er vier exotische soorten die meer in het oog springen, omdat ze alle ook in gebouwen voorkomen en omdat er drie groot zijn en de vierde rode vlekken heeft. We bespreken ze hieronder kort, waarbij alleen het uiterlijk van de vrouwtjes (die veel groter zijn en langer leven dan de mannetjes) wordt aangestipt.

De grote steatoda (*S. grossa*) leeft al zeer lange tijd in Nederlandse kassen, maar heeft zich het afgelopen decennium sterk uitgebreid en kan inmiddels in een groot deel van de gebouwen in Nederland worden gevonden en ook al buiten rondom bebouwing. Het is niet bekend waarom deze soort nu opeens naast kassen ook in 'gewone' gebouwen kan leven. Van deze spin komen bij EIS bijna wekelijks meldingen binnen, met de vraag of het een zwarte weduwe is. Het is een grote spin, waarvan de vrouwtjes een lichaamslengte van 10 mm behalen. Ze zijn geheel donkerbruin, met soms enkele zwak zichtbare witte driehoekjes op het achterlijf.

Grote *steatoda*. (Foto: Dariusz Kowalczyk, CC BY-SA 4.0)

(a) Valse weduwe. (Foto: Eitan Ferman, CC BY-SA 3.0); (b) Reuzensteatoda (rechts het vrouwtje). (Foto: AMolina69, CC BY-SA 4.0); (c) Huissteatoda. (Foto: Fritz Geller-Grimm, CC BY-SA 3.0)

De reuzensteatoda (*S. nobilis*) is in 2012 voor Nederland ontdekt en laat ook een gestage opmars zien met inmiddels vondsten uit acht provincies. Deze spin wordt zowel buiten in rommelige, verstoorde gebieden gezien als in gebouwen. Het is een grote spin, met een maximale lichaamslengte van 14 mm. Op het achterlichaam staat een vierkante lichte tekening met een punt aan de voorzijde en meestal lijntjes die naar de zijkanten lopen.

De huissteatoda (*S. triangulosa*) komt al circa vier of vijf decennia voor in Nederland en is gezien in tien provincies. Deze soort is sterk gebonden aan gebouwen, maar er zijn enkele plekken waar ze buiten leeft. De huissteatoda is niet zo groot, met een lichaamslengte van maximaal 5 mm. De tekening op de rug is vrij kenmerkend (maar variabel) met een rij van witte ruiten die in het midden rood zijn.

De valse weduwe (*S. paykulliana*) kennen we in Nederland slechts van een handvol vondsten tussen ingevoerde producten, meestal groente en fruit. Deze soort lijkt zich na een versleping nergens te vestigen in gebouwen of buiten. Vrouwtjes van deze kogelspin zijn met een lichaamslengte tot 13 mm fors. Het lichaam is erg donker tot zwart en heeft een gele, oranje of felrode band aan de voorkant en soms langs de zijden en over de bovenkant van het achterlichaam.

Waar op te letten

De eerste drie besproken exotische *Steatoda*'s komen dus dicht bij de mens voor, vaak in woningen en andere gebouwen. Ze maken net als vrijwel alle kogelspinnen rommelige, uitgebreide driedimensionale webben. Hierin hangen ze ondersteboven. Dat is handig, want zo kan snel gezien worden dat ze op de onderzijde van het achterlijf geen duidelijke rode vlekken hebben (en het dus geen weduwen zijn). De grote *steatoda*, reuzensteatoda en huissteatoda worden steeds vaker gezien. Over het algemeen zijn ze ook goed van een foto te herkennen en wie de spinnen wil melden kan ze het beste invoeren op de website [Waarneming.nl](https://www.waarneming.nl). De valse weduwe wordt echter slechts zelden gevonden en meldingen zijn zeer welkom, helemaal omdat we willen bepalen of deze soort zich niet toch ook gaat vestigen in ons land. Bij een (door dit artikel hopelijk betrouwbaarder in te schatten) vermoeden van wél een echte weduwe, wordt directe melding bij EIS Kenniscentrum Insecten (<https://www.eis-nederland.nl/over-eis/bureau> of mail: eis@naturalis.nl) zeer op prijs gesteld.

Verder lezen

Informatie en publicaties over (zwarte) weduwen. Link: <https://www.eis-nederland.nl/weduwen>

